

IRODALOM ÉS RÖVIDÍTÉSEK

- AAH Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Bp.
 AHA Acta Historiae Artium, Bp.
 ÁMF Györfy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*. I–IV. Bp., 1963–1998.
- Andelić 1973 Andelić, Pavao: *Bobovac i kraljeva Sutjeska*. Sarajevo, 1973.
 Andersson 1989 Andersson, L.: *Pilgrimsmärken och vallfart. Medeltida pilgrimskultur i Skandinavien*. Lund, 1989.
- ArchÉrt Archaeologiai Értesítő, Bp.
 ArchKözl Archaeologiai Közlemények, Bp.
 Arens 1971 Arens, F.: *Die ursprüngliche Verwendung gotischer Stein- und Tonmodel*. Mainzer Zeitschrift 66 (1971). 106–131.
- Arx 1970 Arx, Walter von: *Das Klostrrituale von Biburg*. Freiburg/Schweiz, 1970.
 AVsL Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, Hermannstadt.
 Åmark 1965 Åmark, Mats: *Pilgrimsmärken på svenska medeltidsklockor*. Lund, 1965.
 Bakay 1971 Bakay, Kornél: *Scythian Rattles in the Carpathian Basin and their Eastern Connections*. Bp., 1971.
- Bakay 1989 Bakay Kornél: *Feltáru a múlt? A múlt jövője*. Bp., 1989.
 Balogh 1935 Balogh Ilona: *Magyar fátornyok*. Bp., 1935.
 Balogh 1939 Balogh Jolán: *A késő-gótikus és a renaissance-kor művészete*. In: *Magyar Művelődéstörténet*. Szerk. Domanovszky Sándor. II. Bp., 1939. 509–584.
- Balogh 1943 Balogh Jolán: *Az erdélyi renaissance*. I. 1460–1541. Kolozsvár, 1943.
 Balogh 1982 Balogh Jolán: *Varadinum. Várad vára*. I–II. Bp., 1982.
 Balogh 1983 Balogh Ferenc: *Debreczeni László*. Bukarest, 1983.
 Bampulész 1977 Bampulész, Péterosz: *Byzantiné diakoszmétiké*. Athenai, 1977.
 Bánffy I–II *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez*. Szerk. Varjú Béla, Iványi Béla. I–II. Bp., 1908–1928.
- Baranyai 1966 Baranyai, Hildegard: *Das gotische Bronze-Taufbecken in Gyöngyös*. AHA 12 (1966). 61–70.
- Barenscheer 1972 Barenscheer, Friedrich: *Taufengel in Niedersachsen*. Celle, 1972.
 Bartalis 1794 [Bartalis Antal]: *Notitia parochiae Jegenyensis*. Claudiopoli, 1794.
 Bauer 1936 Bauer, W.: *Unbekannte Tonmodel*. Der Wormsgau 2 (1936). 2. 83–88.
 Bautier 1990 Bautier, Robert-Henri: *Chartes, sceaux et chancelleries*. Paris, 1990.
 Bedard 1951 Bedard, W.: *The Symbolism of the Baptismal Font in Early Christian Thought*. Washington, 1951.
- Bedeus 1858 Bedeus v. Scharberg, I. Freiherr: *Mittheilungen über ein Medwischer Stadtbuch aus dem 16. und 17. Jahrhundert*. AVsL N.F. 3 (1858). 31–123.
 Beelte 1960 Beelte, Herbert: *Das Wachsauerschmelzverfahren (Eine Determination)*. Baesslerer-Archiv, N.F. 8 (1960). 235–246.
- Beissel 1889 Beissel, St.: *Der Taufbrunnen des Domes zu Hildesheim*. Zeitschrift für christliche Kunst 2 (1889). 385–392.
 Beissel 1913 Beissel, St.: *Wallfahrten zu Unserer Lieben Frau in Legende und Geschichte*. Freiburg im Breisgau, 1913.
- Benkő 1853 Benkő Károly, Kis Batzoni: *Csik Gyergyó és Kászón leírások két t.i. általános és részletes osztályokban*. Kolozsvártt, 1853.
 Benkő 1868 Benkő Károly, Kis-Baczoni: *Marosszék ismertetése*. Kolozsvártt, 1868–1869.

- Benkő 1985 Benkő Elek: *Szentábrabám régi temploma*. Keresztény Magvető 91 (1985). 2. 82–87.
- Benkő 1991 Benkő Elek: *Rugonfalva középkori emlékei*. Erdélyi Múzeum 53 (1991). 1–4. 15–28.
- Benkő 1992 Benkő Elek: *A középkori Keresztúr-szék régészeti topográfiája*. Bp., 1992.
- Benkő 1994 Benkő Elek: *Késő középkori bronzöntő műhely Nagyváradon*. In: *Scripta manent*. Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére. Szerk. Draskóczy István. Bp., 1994. 137–145.
- Benkő 1999 Benkő Elek: *A bardóci harang*. In: *Emlékkönyv Imreh István nyolcvanadik születésnapjára*. Szerk. Kiss András, Kovács Kiss Gyöngy, Pozsony Ferenc. Kolozsvár, 1999. 44–52.
- Benkő 1999a Benkő Elek: *Egy elveszettnek hitt műtárgy: a segesi keresztelőkút*. Magyar Múzeumok, 1999. 4. 20–22.
- Benkő 2000 Benkő, Elek: *Die ältesten Glocken aus Hermannstadt in Siebenbürgen*. Jahrbuch für Glockenkunde 11–12 (1999–2000). 81–101.
- Benkő 2000a Benkő, Elek: *Abgüsse von Gürtelbeschlägen auf mittelalterlichen Bronzen Siebenbürgens*. AAH 51 (1999–2000). 489–500.
- Benkő 2000b Benkő Elek: *Harangok a középkorban*. In: *Déli harangszó*. Szerk. Visy Zsolt. Bp., 2000. 25–83.
- Benkő sajtó a. Benkő, Elek: *Mittelalterliche Pilgerzeichen auf siebenbürgischen Glocken* In: Kubinyi András-Emlékkönyv, sajtó alatt.
- Berger 1986 Berger, Albert: *Urkunden-Regesten aus dem Archiv der Stadt Bistritz in Siebenbürgen. 1203–1570*. I–II. Köln–Wien, 1986.
- Bergner 1899 Bergner, Heinrich: *Die Glocken des Herzogtums Sachsen-Meiningen*. Hildburghausen, 1899.
- Berland 1975 Berland, Jean-Marie: *Les fouilles archéologiques exécutées en 1958–1959 dans l'église de Saint-Benoît-sur-Loire*. In: *Études ligériennes d'histoire et d'archéologie médiévales*. Publ. René Louis. Auxerre, 1975. 395–412.
- Bertram 1900 Bertram, Adolf: *Das eberne Taufbecken im Dome zu Hildesheim*. Zeitschrift für christliche Kunst 13 (1900). 129–150, 161–166.
- Best–Halekotte 1990 Best, Gerhard–Halekotte, Theo: *Die Zuckerhutglocken des Kirchspiels Stockum/Westfalen – ein dreistimmiger Geläuterest aus dem 12. Jahrhundert*. Jahrbuch für Glockenkunde 1–2 (1989–1990). 174–176.
- Beszterce, Szám-
adások Beszterce város levéltára a Kolozsvári Állami Levéltárban, Számadások.
- Beuningen–
Koldeweij 1993 Beuningen, H. J. E. van–Koldeweij, A. M.: *Heilig en Profaan. 1000 Laat-middeleeuwse Insignes Uit de Collectie H. J. E. van Beuningen*. Rotterdam Papers VIII. Cothen, 1993.
- Bielz 1984 Bielz, Julius: *Dem Büchsengeisser wohlbekannt. Bronze-, Messing- und Kupferarbeiten – ein wenig bekanntes Kapitel des sächsischen Kunstgewerbes*. Die Woche, 1984. március 16. (848. sz.)
- Bíró 1938 Bíró József: *A geryeszegi Teleki-kastély*. Bp., 1938.
- Blümelhuber 1872 Blümelhuber Ferenc: *A keresztkutak, szenteltvíztartók és harangok*. Új Magyar Sion 3 (1872). 572–589.
- Bock 1935 *Deutsches Handwerk im Mittelalter. Bilder aus Hausbuch der Mendelschen Zwölfbrüderstiftung in Nürnberg*. Geleitwort: Friedrich Bock. Leipzig [1935]
- Bode–Volbach 1918 Bode, W. von–Volbach, W. F.: *Mittelrheinische Ton- und Steinmodel aus der ersten Hälfte des XV. Jahrhunderts*. Jahrbuch der k. Preussischen Kunstsammlungen 39 (1918). 89–134.
- Bogdan 1902 Bogdan, Ioan: *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Rumânești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVI*. București, 1902.

- Bogdán 1990 Bogdán István: *Magyarországi bossz- és földmértékek 1601–1874*. Bp., 1990.
- Bogdán 1991 Bogdán István: *Magyarországi űr-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig*. Bp., 1991.
- Boldizsár Zeyk 1993 Boldizsár Zeyk Imre: *Tordaszentlászló*. Honismeret 21 (1993). 2. 43–45.
- Bond 1908 Bond, F.: *Fonts and Font Covers*. London–Toronto, 1908.
- Borovszky 1901 *Bihar vármegye és Nagyvárad*. Bp. [1901]. In: *Magyarország vármegyéi és városai*. Szerk. Borovszky Samu.
- Bönnen 1998 Bönnen, Gerold: *Zwischen Kirche und Stadtgemeinde*. Funktionen und Kontrolle von Glocken in Kathedralstädten zwischen Maas und Rhein. In: *Information, Kommunikation und Selbstdarstellung in mittelalterlichen Gemeinden*. Hrsg. Alfred Haverkamp. München, 1998. 161–199.
- Bözödi 1969 Bözödi György: *Gábor Áron 1849-ben*. Aluta 1 (1969). 143–167.
- Bp Budapest
- Brepohl 1999 Brepohl, Erhard: *Theophilus Presbyter und das mittelalterliche Kunsthandwerk*. I–II. Köln–Wien, 1999.
- Bruna 1996 Brunna, D.: *Enseignes de pèlerinage et enseignes profanes*. Paris, 1996.
- Brunhölzl 1975 Brunhölzl, Franz: *Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters*. I. München, 1975.
- Buerger 1975 Buerger, J. E.: *Reperti degli scavi di Santa Reparata*. Archeologia Medievale 2 (1975). 191–210.
- Bund 1996 Bund, Konrad: *Quellen zur Geschichte der Erfurter Domstiftsgeläutes von 1251 bis 1505*. Jahrbuch für Glockenkunde 7–8 (1995–1996). 31–114.
- Bund 1996a Bund, Konrad: *Der Wolfram*. Jahrbuch für Glockenkunde 7–8 (1995–1996). 115–128.
- Bund 1997 Bund Konrad: *Die Entwicklung der mittelalterlichen Glocke vom Signalgeber zum Musikinstrument*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 68–94.
- Bund 1997a Bund, Konrad: *Die Grundlagen der Glockeninventarisierung*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 286–323.
- Bunyitay I–III. Bunyitay Vince: *A váradi püspökség története alapításától a jelenkorig*. I–III. Nagyvárad, 1883–1884.
- Bunyitay 1886 Bunyitay Vince: *A váradi káptalan legrégebbi statutumai*. Nagyvárad, 1886.
- Bunyitay 1887 Bunyitay Vince: *Szilágy megye középkori műemlékei*. Bp., 1887.
- Das Burzenland CD I–XI I. Herfurth Bl és Jekelius Bl
Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. I–XI. Studio et opera Georgii Fejér. Budae, 1829–1844.
- Christiner 1993 Christiner, Rudolf: *Mittelalterliche Taufbecken in Österreich*. Eine formalgeschichtliche und ikonographische Untersuchung. Graz, 1993.
- Chronica Hungarorum 1985 Johannes de Thurocz: *Chronica Hungarorum*. Ed. Elisabeth Galántai et Julius Kristó. I. Bp., 1985.
- Ciechanowski 1962 Ciechanowski, Kazimierz: *W sprawie datowania chrzcielnicy Legnickiej*. Biuletyn Historii Sztuki 24 (1962). 377–382.
- CNH I–II Réthy László: *Corpus nummorum Hungariae. Magyar egyetemes éremtár*. I–II. Bp., 1899–1907.
- Coche de la Ferté 1982 Coche de la Ferté, Étienne: *Byzantinische Kunst*. Freiburg–Basel–Wien, 1982.
- ComArchHung Communicationes Archaeologicae Hungariae, Bp.
- Constantinescu 1978 Constantinescu, Radu: *Moldova și Transilvania în vremea lui Petru Rareș. Relații politice și militare (1527–1546)*. București, 1978.

- Cucuel–Eckert 1942 Cucuel, Ernst–Eckert, Hermann: *Die Inschriften des badischen Main- und Taubergrundes*. DI 1. Stuttgart, 1942.
- Csaki 1923 Csaki, Michael: *Inventariul monumentelor și obiectelor istorice și artistice săsești din Transilvania*. Cluj, 1923.
- Csallner 1906 Csallner, Robert: *Deutsche Texte aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der sächsischen Nation*. KVsL 29 (1906). 11–13.
- Csánki V Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. V. Bp., 1913.
- DACL *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*. Publ. Fernand Cabrol–Henri Leclercq. I–XXVI. Paris, 1924–1939.
- Dahinten 1988 Dahinten, Otto: *Geschichte der Stadt Bistritz in Siebenbürgen*. Köln–Wien, 1988.
- Dankó 1893 Dankó, Josephus: *Vetus hymnarium ecclesiasticum Hungariae*. Bp., 1893.
- Dávid 1963 Dávid László: *Középkori templomok az udvarhelyi egyházmegyében*. Református Szemle 55 (1963). 1. 39–54.
- Dávid 1981 Dávid László: *A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei*. Bukarest, 1981.
- Deák 1997 Deák Zoltán: *Régészeti minták vizsgálata neutronaktivációs analízissel és röntgen-fluoreszcencia analízissel*. Szakdolgozat az ELTE TTK Atomfizika Tanszékén. Bp., 1997.
- Debreczeni 1929 Debreczeni László: *Erdélyi református templomok és tornyok*. Kolozsvár, 1929.
- Delaruelle 1975 Delaruelle, Étienne: *Le problème du clocher au haut moyen âge et la religion populaire*. In: *Études ligériennes d'histoire et d'archéologie médiévales*. Publ. René Louis. Auxerre, 1975. 125–131.
- DGA I–IV *Deutscher Glockenatlas*. Bearbeitet von Sigrid Thurm. I. *Württemberg und Hohen-Zollern*. München–Berlin 1959; II. *Bayerisch-Schwaben*. München–Berlin 1967; III. *Mittelfranken*. München–Berlin 1973; IV. *Baden*. München–Berlin, 1985.
- DI 1–50 *Die Deutschen Inschriften* 1–50. Stuttgart 1942–Wiesbaden, 2000.
- Divéky 1905 Divéky Adorján: *Felső-Magyarország kereskedelmi összeköttetése Lengyelországgal, főleg a XVI–XVII. században*. Bp., 1905.
- Divéky 1953 Divéky Adorján: *Magyar–lengyel művészettörténeti adatok*. MÉ 1–2 (1953). 184–186.
- DocRom C *Documenta Romaniae Historica. Seria C. Transilvania*. I–IV. Red. Ion Ionașcu et al. București, 1951–1955.
- DocRom D *Documenta Romaniae Historica. Seria D. Relații între țările române*. I. (1222–1456) Ed. Ștefan Pascu et al. București, 1977.
- Dorgelo 1962 Dorgelo, A.: *De klok van Willem Tolbuys uit de Sint Eusebius kerk te Arnhem*. Bulletin van de Koninklijke Nederlandsche Oudheidkundige Bond 15 (1962). 212–222.
- Dragomir é. n. Dragomir, Silviu: *Documente nouă privitoare la relațiile Țării Românești cu Sibiul*. București é. n.
- Drăguț 1976 Drăguț, Vasile: *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*. București, 1976.
- Drăguț 1979 Drăguț, Vasile: *Arta gotică în România*. București, 1979.
- Drescher 1958 Drescher, Hans: *Die bronzene Taufe in der Kirche zu Hittfeld, Kr. Harburg und ihre Vergleichsstücke*. Harburger Jahrbuch 8 (1958). 1–22.
- Drescher 1986 Drescher, Hans: *Zum Guss von Bronze, Messing und Zinn „um 1200“*. In: *Zur Lebensweise in der Stadt um 1200*. Ergebnisse der Mittelalter-Archäologie. Hrsg. Heiko Steuer. Köln–Bonn, 1986. 389–404.
- Drescher 1992 Drescher, Hans: *Glocken und Glockenguss im 11. und 12. Jahrhundert*. In: *Das Reich der Salier 1024–1125*. wiss. Red. Paul Betzler, Mechthild Schulze-Dörrlamm. Sigmaringen, 1992. 405–419.

- Drescher 1998   Drescher, Hans: *Zwei besondere frühe christliche Glocken und bisher unbekanntes Randprofile von Läuteglocken des 9. bis 11. Jahrhunderts*. Jahrbuch für Glockenkunde 9–10 (1997–1998). 5–12.
- Drescher 1998a   Drescher, Hans: *Rekonstruktionen und Versuche zur frühen Zimbeln und kleinen antiken Glocken*. Saalburg Jahrbuch 49 (1998). 155–170.
- Drescher 1999   Drescher, Hans: *Die Glocken der karolingerzeitlichen Stiftkirche in Vreden, Kreis Ahaus*. In: *799 – Kunst und Kultur der Karolingerzeit*. Karl der Große und Papst Leo III. in Paderborn. Hrsg. Christoph Stiegemann, Matthias Wemhoff. III. Mainz, 1999. 356–364.
- Drescher 2000   Drescher, Hans: *Nachbildungen und Rekonstruktionen früher Zimbeln und Glocken – Versuche und Messungen zum Klang*. Jahrbuch für Glockenkunde 11–12 (1999–2000). 23–62.
- Drescher–Rincker 1986   Drescher, Hans–Rincker, Hans Gerd: *Die Technik des Glockengusses in Geschichte und Gegenwart*. In: *Frankfurter Glockenbuch*. Hrsg. Konrad Bund. Frankfurt am Main, 1986. 48–65.
- Dressel 1987   Dressel, Gabriela: *Untersuchungen über die Paradiesflußdarstellungen am Bronzetaufbecken des Hildesheimer Domes*. Die Diözese Hildesheim in Vergangenheit und Gegenwart. 55 (1987). 45–73.
- Dukes 1994   Dukes, Fred E.: *Campanology in Ireland*. Dublin, 1994.
- Effmann 1899   Effmann, Wilhelm: *Die Glocken der Stadt Freiburg i. d. Schweiz*. Straßburg, 1899.
- Ellerhorst 1957   Ellerhorst, Winfred: *Handbuch der Glockenkunde*. Weingarten, 1957.
- Entz 1952   Entz Géza: *Középkori építészetiünk munkaszervezetének kérdéséhez*. ArchÉrt 79 (1952). 147–150.
- Entz 1957   Entz Géza: *Művészek és mesterek az erdélyi gótikában*. In: *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Kolozsvár–Bukarest, 1957. 249–264.
- Entz 1958   Entz Géza: *A gyulafehérvári székesegyház*. Bp., 1958.
- Entz 1994   Entz Géza: *Erdély építészete a 11–13. században*. Kolozsvár, 1994.
- Entz 1996   Entz Géza: *Erdély építészete a 14–16. században*. Kolozsvár, 1996.
- Ercsei 1836   Ercsei József, Téglási: *Utazások nemes Torda vármegye vécsi járásában*. Nemzeti Társalkodó 1 (1836). 7. 97–106.
- EREI lt   Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsának levéltára
- Érszegi 1999   *Árpád-kori legendák és intelmek*. Szerk. Érszegi Géza. Bp., 1999.
- Érszegi 2000   Érszegi Géza: „*Az év minden napján délben mindörökké harangozni kell...*” In: *Déli harangszó*. Szerk. Visy Zsolt. Bp., 2000. 187–202.
- ET I   *Erdély története*. I. (A kezdetektől 1606-ig). Főszerkesztő Köpeczi Béla. Bp., 1986.
- Evlia 1904   *Evlia Cselebi török világutazó magyarországi utazásai*. I. 1660–1664. Ford. Karácson Imre. Bp., 1904.
- Fabini 1989   Fabini, Hermann: *Gotik in Hermannstadt*. Bukarest, 1989.
- Fabini 1996   Fabini, Hermann: *Die Kirchenburg in Eibesdorf*. Hermannstadt [1996].
- Fabini 1996a   Fabini, Hermann: *Die Kirchenkastell in Mediasch*. Hermannstadt [1996].
- Fabini–Klima 1996   Fabini, Hermann–Klima, Hellmut: *Die Kirchenburg in Bogeschdorf*. Hermannstadt, 1996.
- Fabini–Klima 1996a   Fabini, Hermann–Klima, Hellmut: *Die Kirchenburg in Baafsen*. Hermannstadt, 1996.
- Fabini–Klima 1996b   Fabini, Hermann–Klima, Hellmut: *Die Kirchenburg in Almen*. Hermannstadt, 1996.
- Fabini–Klima 1996c   Fabini, Hermann–Klima, Hellmut: *Die Kirchenburg in Tartlau*. Hermannstadt, 1996.

- Fabritius 1875 Fabritius, Karl: *Urkundenbuch zur Geschichte des Kisder Kapitels vor der Reformation*. Hermannstadt, 1875.
- Fabritius-Dancu 1983 Fabritius-Dancu, Juliana: *Sächsische Kirchenburgen in Siebenbürgen*. Sibiu, 1983.
- Fahrngruber 1894 Fahrngruber, Johannes: *Hosanna in excelsis. Beiträge zur Glockenkunde aus der Diocese St. Pölten*. St. Pölten, 1894.
- Fehér 1955 Fehér Géza: *Az 1949. évi Mohács–cseleptaki mentőúsatás*. ArchÉrt 82 (1955). 212–228.
- Fejérpataky 1885 Fejérpataky László: *Magyarországi városok régi számadáskönyvei*. Bp., 1885.
- Fejérpataky 1888 Fejérpataky László: *Brassó városának régi számadás-könyvei 1503–1526*. ArchÉrt 8 (1888). 159–172.
- Felmer 1803 Felmer, Martin: *Primae lineae Historiae Transsilvaniae*. Cibinii et Claudiopoli, 1803.
- Fillitz–Pippal 1987 Fillitz, Hermann–Pippal, Martina: *Schatzkunst*. Salzburg–Wien, 1987.
- Fingerlin 1971 Fingerlin, Ilse: *Gürtel des hohen und späten Mittelalters*. München–Berlin, 1971.
- Forgeais 1862–1866 Forgeais, A.: *Collection de plombs historiques trouvés dans la Seine*. I–V. Paris, 1862–1866.
- Fraknói 1877 Fraknói Vilmos: *II. Lajos király számadási könyve 1525. január 12.–július 16.* Magyar Történelmi Tár. 22 (1877). 45–236.
- Fraknói 1891 Fraknói Vilmos: *Rómer Flóris emlékezete*. Bp., 1891.
- Fründt 1954 Fründt, Edith: *Mecklenburgische Plastik von 1400 bis zum Ausgang des Mittelalters*. Rostock, 1954. 186. (doktori értekezés a müncheni Zentralinstitut für Kunstgeschichte könyvtárában)
- Gerecze 1906 Gerecze Péter: *A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma*. In: *Magyarország műemlékei*. Szerk. Forster Gyula. II. Bp., 1906.
- Gnirs 1917 Gnirs, Anton: *Alte und neue Kirchenglocken. Als ein Katalog der Kirchenglocken im österreichischen Küstenlande und in angrenzenden Gebieten mit Beiträgen zur Geschichte der Gußmeister*. Wien, 1917.
- Gohl 1897 Gohl Ödön: *A nagyváradi püspökség egyházi emlékeinek statisztikája*. ArchÉrt 17 (1897). 372–376.
- Goldenberg 1958 Goldenberg, Samuil: *Clujul în sec. XVI. Producția și schimbul de mărfuri*. București, 1958.
- Goldenberg 1959 Goldenberg, Samuil: *Contribuții la o istorie a cămării și monetăriei din Baia Mare*. Anuarul Institutului de Istorie din Cluj 1–2 (1958–1959). 153–162.
- Goldenberg 1964 Goldenberg, Samuil: *Der Südbandel in den Zollrechnungen von Sibiu (Hermannstadt) im 16. Jahrhundert*. Revue des Études Sud-est Européennes. 2 (1964). 3–4. 385–421.
- Gombos I–III Gombos, Albinus Franciscus: *Catalogus fontium historiae Hungaricae*. I–III. Bp., 1937–1938.
- Gorduza 1977 Gorduza, Victor: *Contribuții la cunoașterea mineralogiei topografice a bazinului Baia Mare*. Marmatia 3 (1977). 219–231.
- Gray Birch I–VI W. de Gray Birch: *Catalogue of seals in the department of manuscripts in the British Museum*. I–VI. London, 1887–1900.
- Gruppe 1982 Gruppe, H.: *Pilgerzeichen-Inventarisierung*. In: *Wallfahrt, Pilgerzeichen, Andachtsbild*. Hrsg. W. Brückner. Würzburg, 1982. 9–46.
- Guerra 1990 Guerra, Luciana: *Una struttura per stampi di campana a San Daniele del Friuli*. Aquileia Nostra 61 (1990). 297–324.
- Gündisch 1977 Gündisch, Konrad: *Cel mai vechi registru de socoteli al orașului Bistrița (1461, 1462)*. Acta Musei Napocensis 14 (1977). 337–347.
- Gyárfás 1911 Gyárfás Tihamér: *Régi harangok és harangöntők*. Batthyaneum 1 (1911). 100–106.

- Gyöngyösi 1988 Gyöngyösi, Gregorius: *Vitae fratrum eremitarum ordinis Sancti Pauli primi eremitaе*. Bp., 1988.
- Gyürky 1981 Gyürky, Katalin H.: *Das mittelalterliche Dominikanerkloster in Buda*. Bp., 1981.
- Haasis-Berner 1995 Haasis-Berner, Andreas: *Pilgerzeichen des Hochmittelalters. Untersuchung zu ihrer Entstehung und Bedeutung*. Freiburg/Br., 1995.
- Halaváts 1906 Halaváts Gyula *úti jegyzetei Szászsebes környékéről*. ArchÉrt 26 (1906). 355–360.
- Halaváts 1907 Halaváts Gyula: *Útjegyzetek Kelnek, Vingárd, Szászorbó környékéről*. ArchÉrt 27 (1907). 205–222.
- Halaváts 1911 Halaváts Gyula: *Szelindek vára és a szelindeki, nagycsúri, kakasfalvi templom*. ArchÉrt 31 (1911). 1–19.
- Halaváts 1913 Halaváts Gyula: *A kisselyki templom és templomerőd*. ArchÉrt 33 (1913). 368–373.
- Halaváts 1914 Halaváts Gyula: *Az alczinai, bolczmányi, oltszakadati és feleki románkori templomok*. ArchÉrt 34 (1914). 374–380.
- Halaváts 1916 Halaváts Gyula: *Nagysink környéki építészeti műemlékek*. Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárából 7 (1916). 134–165.
- Hallof 1995 Hallof, Luise und Klaus: *Die Inschriften des Landkreises Jena*. DI 39. Berlin–Wiesbaden, 1995.
- Hannick 1998 Hannick, Christian: *Die Bedeutung der Glocken in byzantinischen und slavischen Klöstern und Städten*. In: *Information, Kommunikation und Selbstdarstellung in mittelalterlichen Gemeinden*. Hrsg. Alfred Haverkamp. München, 1998. 1–23.
- Hatházi 1988 Hatházi Gábor: *14. századi rubakorongpár Sárosdról és viselettörténeti kapcsolatai*. ArchÉrt 114–115 (1987–1988). 106–120.
- Heeringen–Koldewey–Gaalman 1987 Heeringen, R. M. van–Koldewey, A. M.–Gaalman, A. A. G.: *Heiligen uit de modder*. In: *Zeeland gevonden Pelgrimstekens*. Utrecht, 1987.
- Hegedűs 1978 Hegedűs Zoltán: *A 14–16. századi bronz keresztelõmedencék öntészeti vonatkozásai*. Öntöde (Bányászati és Kohászati Lapok) 29 (1978). 122–130.
- Heinz 1998 Heinz, Andreas: *Die Bedeutung der Glocke im Licht des mittelalterlichen Ritus der Glockenweihe*. In: *Information, Kommunikation und Selbstdarstellung in mittelalterlichen Gemeinden*. Hrsg. Alfred Haverkamp. München, 1998. 41–69.
- Hellwig 1967 Hellwig, B.: *Ghert Klinghe. Ein norddeutscher Erzgießer des 15. Jahrhunderts*. Quellen und Darstellungen zur Geschichte Niedersachsens. Bd. 69. Hildesheim, 1967.
- Henszlmann 1871 Henszlmann Imre: *Archaeologiai kirándulás Csanádra*. ArchKözl 8 (1871). 1–34.
- Henszlmann 1878 Henszlmann Imre: *Lõcsének régiségei*. Bp., 1878.
- Henszlmann 1879 Henszlmann Imre: *Úti jegyzetek a Királyföldrõl*. ArchÉrt 13 (1879). 293–303, 333–344, 373–384.
- Herfurth 1881 [Franz Herfur]th: *Der Glockenguss für die Marienkirche in Kronstadt*. 1512–1514. KVSL 4 (1881). 78.
- Herfurth Bl Herfurth, Franz: *Das sächsische Burzenland*. Kronstadt, 1898.
- Hickmann 1997 Hickmann, Ellen: *Das heilige Signal. Irische und schottische Handglocken aus der Frühzeit der christlichen Mission*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 375–382.
- Hoffmann-Zölffel 1906 Hoffmann-B. Zölffel: *Beiträge zur Glockenkunde des Hessenlandes*. Kassel, 1906.
- Holl 1988 Holl Imre: *A budai várpalota egy középkori rétegsorának elemzése*. ArchÉrt 112–113 (1987–1988). 183–198.
- Holl 1991 Holl, Imre: *Gotische Tonmodel in Ungarn*. AAH 43 (1991). 315–336.
- Holtz 1958 Holtz, Gottfried: *Die Erztäufe in der Marienkirche zu Rostock*. Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Rostock 7 (1957–1958). 33.

- Horváth 2000 Horváth, István: *Gran (Esztergom) zur Zeit Stephans des Heiligen*. In: *Europas Mitte um 1000*. Hrsg. Alfried Wiczorek, Hans-Martin Hinz. II. Stuttgart, 2000. 576–580.
- Hurmuzaki I–XIX Hurmuzaki, Eudoxiu: *Documente privitoare la istoria românilor*. I–XIX. București, 1887–1922.
- Huszár 1979 Huszár, Lajos: *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*. Bp., 1979.
- Huszár 1995 Huszár Lajos: *Az erdélyi fejedelemség pénzverése*. Bp., 1995.
- Illéssy 1899 Illéssy János: *Igló kir. korona- és bányaváros levéltára*. Bp., 1899.
- Iványi 1926 Iványi Béla: *A tüzérség története Magyarországon kezdetétől 1711-ig*. Hadtörténelmi Közlemények 27 (1926). 1–36, 125–166, 259–289, 393–419.
- Jakó 1990 *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei (1289–1556)*. I–II. Közzéteszi Jakó Zsigmond. Bp., 1990.
- JCCB Jahrbuch der k.-k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Wien.
- Jeckel 1986 Jeckel, Stefan: *Bronze-Ikonen aus Russland*. Münsterschwarzach, 1986.
- Jekelius Bl *Das Burzenland* (Hrsg. Erich Jekelius). Bd III/1: *Kronstadt*. Kronstadt 1928; Bd IV/1: *Die Dörfer des Burzenlandes*. Kronstadt, 1929.
- Jovanović 1995 *Ancient mining and metallurgy in Southeast Europe*. Ed. Borislav Jovanović. Bor–Belgrade, 1995.
- Kádár 1882 Kádár József: *A décsi ev. ref. egyházközség története*. Deés, 1882.
- Kádár 1903 Kádár József: *Szamosújvár szab. kir. város, a vár és uradalom története*. Décs, 1903.
- Karácson 1897 Karácson Béla: *A füleli régi református templom történetére vonatkozó adatok*. Protestáns Közlöny 27 (1897). 325–326.
- Károly Róbert emlékezete *Károly Róbert emlékezete*. Bev. Kristó Gyula, Makk Ferenc, képanyag: Marosi Ernő. Bp., 1988.
- Kähler 1993 Kähler, Susanne: *Lüneburg – Ausgangspunkt für die Verbreitung von Bronze-taufbecken im 14. Jahrhundert*. Niederdeutsche Beiträge zur Kunstgeschichte 32 (1993). 9–49.
- Keblowski 1976 Keblowski, Janusz: *Polska sztuka gotycka*. Warszawa, 1976.
- Kelemen 1977 Kelemen Lajos: *Művészettörténeti tanulmányok*. Szerk. B. Nagy Margit. I. Bukarest, 1977.
- Kemény 1903 Kemény Lajos: *Magyarországi ágyú- és harangöntők*. ArchÉrt 23 (1903). 216–220.
- Késmárky 1894 Késmárky István: *A harangokról*. Hittudori értekezés. Bp., 1894.
- Kisgyörgy 1982 Kisgyörgy Zoltán: *Harangok Háromszéken*. Fórum (a Megyei Tükör melléklete), 1982. március
- Kisgyörgy 1995 Kisgyörgy Zoltán: *Háromszéki harangok*. Acta (Sepsiszentgyörgy), 1995. 291–298.
- Kisgyörgy 1996 Kisgyörgy Zoltán: *Háromszéki harangok*. Sepsiszentgyörgy, 1996.
- Kisch 1926 Kisch, Oskar: *Die wichtigsten Ereignisse aus der Geschichte von Bistritz und des Nösnergaues*. I. 1141–1699. Bistritz, [1926].
- Kizik 1992 Kizik, Edmund: *Die Funktion der Glockeninschriften. Ein Versuch ihrer Einteilung unter methodologischem Aspekt*. In: *Vom Quellenwert der Inschriften*. Vorträge und Berichte der Fachtagung Esslingen 1990. Hrsg. Renate Neumüllers-Klauser. Heidelberg, 1992. 189–207.
- Kloos 1980 Kloos, Rudolf M.: *Einführung in die Epigraphik des Mittelalters und der frühen Neuzeit*. Darmstadt, 1980.
- Koch é. n. Koch, Walter: *Paläographie der mittelalterlichen österreichischen Inschriften bis ca. 1350*. Gépirat, Universitätsbibliothek Wien
- Kohlhaussen 1970 Kohlhaussen, Heinrich: *Europäisches Kunsthandwerk*. Frankfurt am Main, 1970.

- Kohn 1998 Kohn, Renate: *Die Inschriften des Bundeslandes Niederösterreich*. DI 48. Wien, 1998.
- Kolba 1985 H. Kolba, Judit: *Die Fragen der Chronologie der profanen Goldschmiedekunst im 14. Jahrhundert*. Alba Regia 22 (1985). 51–56.
- Kollányi 1901 Kollányi Ferenc: *Visitatio Capituli E. M. Strigoniensis anno 1397*. Bp., 1901.
- Koncz 1886 Koncz József: *Egyháztörténeti adalékok*. Protestáns Közlöny 16 (1886). 385–387, 395–397.
- Kovács 1919 Kovács Mihály: *A harang*. Bp., 1919.
- Kovács 1999 Kovács András: *A bágyoni régi templomban találtatott ritkaságokról*. In: *Emlékkönyv Imreh István születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Szerk. Kiss András, Kovács Kiss Gyöngy, Pozsony Ferenc. Kolozsvár, 1999. 269–278.
- Kovalovszki 1993 Kovalovszki Júlia: *Árpád-kori bronzöntő műhely Feldebrőn*. In: *Entz Géza nyolcvanadik születésnapjára*. Szerk. Valter Ilona. Bp., 1993. 87–98.
- Kovalovszki 1994 *Árpád-kori bronzolvasztó kemence Visegrádon (Méri István ásatása)*. In: *A kőkortól a középkorig: tanulmányok Trogmayer Ottó 60. születésnapjára*. Szerk. Lőrinczy Gábor. Szeged, 1994. 439–447.
- Kovalovszki 1995 Kovalovszki, Júlia: *Bronzeschmelzofen und Gießerei aus der Arpadenzeit (Visegrád, Feldebrő)*. ComArchHung, 1994–1995. 225–254.
- Kováts 1942 Kováts J. István: *Magyar református templomok*. I–II. Bp., 1942.
- Kőhegyi 1972 Kőhegyi Mihály: *XIV. századi ezüstkincs Kelebiáról*. Cumania 1 (1972). 205–213.
- Köster 1957 Köster, Kurt: *Meister Tilman von Hachenburg. Studien zum Werk eines mittelhessischen Glockengießers des fünfzehnten Jahrhunderts*. Jahrbuch der Hessischen Kirchengeschichtlichen Vereinigung 8 (1957). 1–206.
- Köster 1965 Köster, Kurt: *Religiöse Medaillen und Wallfahrts-Devotionalien in der flämischen Buchmalerei des 15. und frühen 16. Jahrhunderts*. In: *Buch und Welt*. Festschrift für Gustav Hofmann zum 65. Geburtstag dargebracht. Hrsg. Hans Striedl, Joachim Wieder. Wiesbaden, 1965. 459–504.
- Köster 1972 Köster, Kurt: *Mittelalterliche Pilgerzeichen und Wallfahrtsdevotionalien*. In: *Rhein und Maas. Kunst und Kultur 800–1400*. Hrsg. Anton Legner. Köln, 1972. 146–160.
- Köster 1979 Köster, Kurt: *Alphabet-Inschriften auf Glocken*. In: *Studien zur deutschen Literatur des Mittelalters*. Hrsg. Rudolf Schützeichel. Bonn, 1979. 371–421.
- Köster 1979a Köster, Kurt: *Kollektionen metallener Wallfahrts-Devotionalien und kleiner Andachtsbilder, eingenäht in spätmittelalterliche Gebetbuch-Handschriften*. In: *Das Buch und sein Haus*. Gerhard Liebers gewidmet zur Vollendung des 65. Lebensjahres. Hrsg. B. Haller. Wiesbaden, 1979. 77–130.
- Köster 1984 Köster, Kurt: *Gemalte Kollektionen von Pilgerzeichen und religiösen Medaillen in flämischen Gebet- und Stundenbüchern des 15. und frühen 16. Jahrhunderts*. In: *Liber amicorum Herman Liebaers*. Ed. Frans Vanwijngaerden et al. Bruxellis, 1984. 485–535.
- Köster 1984a Köster, Kurt: *Die Pilgerzeichen der Neusser Quirinus-Wallfahrt im Spätmittelalter*. Neusser Jahrbuch (1984) 11–29.
- Kőszeghy 1941 Kőszeghy Elemér: *Magyar harangok*. Szépművészet 2 (1941). 39–41.
- Kőváry 1892 Kőváry László: *Erdély régiségei és történelmi emlékei*. Kolozsvár, 1892.
- Kramer 1868 Kramer, Friedrich: *Aus der Gegenwart und Vergangenheit der königl. Freistadt Bistritz*. Hermannstadt, 1868.
- Kramer 1986 Kramer, Kurt: *Die Glocke und ihre Zier in Geschichte und Gegenwart*. In: *Lusus campanularum*. Beiträge zur Glockenkunde. Sigrid Thurm zum 80. Geburtstag. Hrsg. Tilmann Breuer. München, 1986. 56–62.

- Kramer 1986a Kramer, Kurt: *Historische Entwicklung der europäischen Glockenform und Glockenrippe*. In: *Frankfurter Glockenbuch*. Hrsg. Konrad Bund. Frankfurt am Main, 1986. 65–80.
- Kramer 1997 *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997.
- Kubinyi 1958 Kubinyi András: *A nagyszzebeni pénzverde 1524-ben*. Numizmatikai Közlemények 56–57 (1957–1958). 20–24.
- Kubinyi 1973 Kubinyi András: *Budapest története a későbbi középkorban Buda elestéig (1541-ig)*. In: *Budapest története*. II. Főszerkesztő: Gerevich László. Bp., 1973. 7–240.
- Kuczyńska 1996 Kuczyńska, Jadwiga: *A besztercebányai keresztelődmedencéről és mesteréről*. MÉ 45 (1996). 1–2. 61–68.
- Kuhlmann 1953 Kuhlmann, Hans-Joachim: *Michel Dibler. Leben und Wirken des Flensburger Glockengießers*. Nordelbingen 21 (1953). 58–84.
- Kunst und Kultur der Karolingerzeit I–III 799 – *Kunst und Kultur der Karolingerzeit*. Karl der Große und Papst Leo III. in Paderborn. Beiträge zum Katalog der Ausstellung Paderborn 1999. Hrsg. Christoph Stiegemann, Matthias Wemhoff. I–III. Mainz, 1999.
- KvárOkI I *Oklevéltár Kolozsvár története első kötetéhez*. Szerk. Jakab Elek. I. Buda, 1870.
- KvRefGylt Az Erdélyi Református Egyházkerület Gyűjtőlevéltára, Kolozsvár
- KvRefGylt Darkó– Debreczeni László helyszíni felmérései az erdélyi református egyházak műemlék jellegű ingó és ingatlan javairól az erdélyi református püspökség kolozsvári gyűjtőlevéltárában
- KVsL Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde, Hermannstadt.
- Lamy-Lassalle 1964 Lamy-Lassalle, Colette: *Les enseignes de pèlerinage du Mont-Saint-Michel*. Bulletin de la société nationale des antiquaires de France (1964). 64–69.
- Lamy-Lasalle 1968 Lamy-Lasalle, Colette: *Recherches sur un ensemble de plombs trouvés dans la Seine*. Rev. des Soc. Savantes de Haute Normandie 49 (1968). 1. 1–24.
- Lamy-Lasalle 1969 Lamy-Lasalle, Colette: *Une collection d'enseignes de pèlerinage*. Bulletin de la société nationale des antiquaires de France, 1969. 264–270.
- Langouet 1983 Langouet, Loïc: *Un fondateur de cloche à Alet à l'époque carolingienne*. In: *Artistes, artisans et production artistique en Bretagne au moyen âge*. Rennes, 1983. 279–280.
- Lázár 1858 Lázár Miklós: *A gróf Lázár család*. Kolozsvártt, 1858.
- Legner 1991 Legner, Anton: *Rheinische Kunst und das Kölner Schnütgen-Museum*. Köln, 1991.
- Lehr 1991 Lehr, André: *Profielconstructies van luid- en beiaardklokken in het verleden*. Asten, 1991.
- Lehr 1998 Lehr, André: *Methoden des Glockenformens in der Vergangenheit*. Jahrbuch für Glockenkunde 9–10 (1997–1998). 99–114.
- Leitner 1982 Leitner, Friedrich Wilhelm: *Die Inschriften des Bundeslandes Kärnten*. I. DI 21. Wien–München, 1982.
- Leitner 1983 Leitner, Friedrich W.: *Die Inschriften im Langhausgewölbe von Maria Saal. Ein Beitrag zur Darstellung der frühhumanistischen Kapitalis in Kärnten*. In: *Epigrafik 1982*. Fachtagung für mittelalterliche und neuzeitliche Epigrafik. Klagenfurt, 30. September–3. Oktober 1982. Red. Walter Koch. Wien, 1983. 63–76.
- Léstyán I–II Léstyán Ferenc: *Megszentelt kövek*. I–II. Kolozsvár, 1996.
- LexMA *Lexikon des Mittelalters*. I–IX. München–Zürich, 1977–1998.
- Liebeskind Liebeskind, P.: *Pilger- oder Wallfahrtszeichen auf Glocken*. Die Denkmalpflege 6 (1904). 53–55; 7 (1905). 117–120, 125–128.
- Lovag 1979 Lovag Zsuzsa: *A középkori bronzművesség emlékei Magyarországon*. Bp., 1979.
- Lovag 1987 Lovag Zsuzsa: *Fémművesség*. In: *Magyarországi művészet 1300–1470 körül*. Szerk. Marosi Ernő. I. Bp., 1987. 251–261.

- LThK *Lexikon für Theologie und Kirche*. Hrsg. Michael Buchberger. I–X. Freiburg/Br., 1930–1938.
- Lustig 1997 Monika Lustig: *Vorgeschichtliche Glocken aus Ton und Metall in Mitteleuropa*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 366–374.
- Lübke 1980 Lübke, Anton: *Uhren, Glocken, Glockenspiele*. Villingen/Schwarzwald, 1980.
- Magyar 1992 Magyar Károly: *Középkori pecsétnyomó a budai vár területéről*. Budapest Régiségei 29 (1992). 229–235.
- Magyari 1900 Magyari György: *A maksai ref. templom építésének története*. Sepsiszentgyörgy, 1900.
- Mályusz 1984 Mályusz Elemér: *Zsigmond király uralma Magyarországon*. Bp., 1984.
- Manolescu 1965 Manolescu, Radu: *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV–XVI)*. București, 1965.
- Mara 1960 Mara, M. G.: *Una campana di Guidotto Pisano a San Polo in Sabina*. Rivista di archeologia cristiana 36 (1960). 151–158.
- Marienburg I–II Marienburg, Lucas Joseph: *Geographie des Großfürstenthums Siebenbürgen*. I–II. Hermannstadt, 1813.
- Marosi 1986 Marosi, Ernő: *Die drei Majestätssiegel König Karl Roberts von Ungarn*. In: *Europäische Kunst um 1300*. Akten des XXV. Internationalen Kongresses für Kunstgeschichte: Wien 4.–10. September 1983. Hrsg. Hermann Fillitz, Martina Pippal. Wien–Köln–Graz, 1986. 249–256.
- Marosi 1987 Marosi Ernő: *A bronzöntés stílárís régiói*. In: *Magyarországi művészet 1300–1470 körül*. Szerk. Marosi Ernő. Bp., 1987. 748–749.
- Marosi 1995 Marosi Ernő: *Kép és hasonmás. Művészet és valóság a 14–15. századi Magyarországon*. Bp., 1995.
- Martimort 1961 Martimort, A. G.: *L'église en prière*. Paris–Tournai–Rome–New York, 1961.
- Mathies 1998 Mathies, Ulrike: *Die protestantischen Taufbecken Niedersachsens von der Reformation bis zur Mitte des 17. Jahrhunderts*. Regensburg, 1998.
- Mayer 1976 Mayer, Eugen Friedrich: *Zur Herstellung südosteuropäischer Kupferschwergeräte*. Archäologisches Korrespondenzblatt 6 (1976). 289–291.
- MCCB Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale, Wien.
- MÉ Művészettörténeti Értesítő, Bp.
- Meltzl 1892 Meltzl Oszkár: *Az erdélyi szászok ipara és kereskedelme a XIV. és XV. században*. Századok 26 (1892). 633–657, 720–739.
- MES *Monumenta Ecclesiae Strigoniensis*. I–III. Ed. Ferdinandus Knauz, Lodovicus Crescens Dedek. Strigonii, 1874–1924.
- Meyer-Wurmbach 1964 Meyer-Wurmbach, Edith: *Kölner „Zeichen” und „Pfennige” zu Ehren der heiligen Drei Könige*. Kölner Domblatt, 1964. 205–292.
- MGLL Monumenta Germaniae Historica, Leges.
- MGSS Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum.
- Mihalik 1897 Mihalik József: *Felsőmagyarországi régi harangok és harangöntők*. ArchÉrt 17 (1897). 342–347.
- Mihalik 1898 Mihalik József: *Kassai harangok*. ArchÉrt 18 (1898). 381.
- Mihalik 1899 Mihalik József: *A verseczi ötvös-lemezről*. ArchÉrt 19 (1899). 34–41.
- Miháltz 1896 Miháltz Elek: *Egyháztörténeti adalékok*. Protestáns Közlöny 26 (1896). 258–259.
- Mikó 1858 Mikó Imre: *Erdélyi történelmi adatok*. III. Kolozsvár, 1858.
- Milleker 1903 Milleker Bódog: *A verseci városi múzeum*. ArchÉrt 23 (1903). 95–96.
- Milleker 1910 Milleker Bódog: *Kalauz a verseci városi múzeum és könyvtár régiségtárában*. Versecz, 1910.

- Milleker 1915
MKLSz Milleker Bódog: *Délmagyarország középkori földrajza*. Temesvár, 1915.
Lexicon latinitatis medii aevi Hungariae. A magyarországi középkori latinság szótára. Ed. Boronkai Iván–Szovák Kornél. Bp., 1987–1999.
- MNyTESz *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. Főszerkesztő Benkő Loránd. I–III. Bp., 1967–1976.
- Mohen–Éluère 1991 *Découverte du métal*. Coordonné par Jean-Pierre Mohen, Christiane Éluère. Paris, 1991.
- Molenda 1985 Molenda, Danuta: *Le plomb dans le bâtiment en Pologne au Moyen Age et au XVIe siècle*. In: *Pierre et métal dans le bâtiment au Moyen Age*. Ed. Odette Chapelot, Paul Benoit. Paris, 1985. 319–329.
- Mollay 1959 *Das Ofner Stadtrecht. Eine deutschsprachige Rechtssammlung des 15. Jahrhunderts aus Ungarn*. Hrsg. Karl Mollay. Bp., 1959.
- Molnár é. n. Molnár B. Lehel: *Az udvarhelyköri unitárius egyházközségek Inscriptio-ja 1715-től*. Kézirat
- MonVespr *Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis*. I–IV. Bp., 1896–1907.
- Möckesch 1839 Möckesch, Samuel: *Die Pfarrkirche der Augsb. Conf. Verwandten zu Hermannstadt*. Hermannstadt, 1839.
- MRT *Magyarország Régészeti Topográfiája*. I–X. Bp., 1966–1998.
- MT *Magyarország története tíz kötetben. Előzmények és magyar történet 1242-ig*. Főszerkesztő Székely György. I–II. Bp., 1984.
- Mundt 1908 *Mundt, Albert: Die Erztaufen Norddeutschlands von der Mitte des XIII. bis zur Mitte des XIV. Jahrhunderts*. Leipzig, 1908.
- Munteanu Beşliu 1998 Munteanu Beşliu, Petre: *Cercetări de arheologie medievală în perimetrul oraşului Sibiu în ultimul deceniu*. Arheologia Medievală 2 (1998). 87–102.
- Müller 1853 Müller, Friedrich: *Die Schäßburger Bergkirche*. AVsL N.F. 1 (1853). 305–362.
- Müller 1858 Müller, Friedrich: *Die kirchliche Baukunst des romanischen Styles in Siebenbürgen*. Wien, 1858. (Különnyomat a JCCB 3/1858. évi kötetéből)
- Müller 1859 Müller, Friedrich: *Zur ältern siebenbürgischen Glockenkunde*. AVsL N.F. 4 (1859). 200–253.
- Müller 1864 Müller, Friedrich: *Deutsche Sprachdenkmäler aus Siebenbürgen*. Hermannstadt, 1864.
- Müller–Reitzenstein –Rosemann 1934 Müller, C. Theodor–Reitzenstein, Alexander Freiherr von–Rosemann, Heinz R.: *Die deutsche Kunst in Siebenbürgen*. Berlin–Hermannstadt/Sibiu, 1934.
- Myskovszky 1871 Myskovszky Viktor: *Harangjaink ismertetéséhez*. ArchKözl 8 (1871). 203–207.
- Myskovszky 1873 Myskovszky Viktor: *Adalék a régi magyar keresztelő medenczék ismeretéhez*. ArchKözl 9 (1873). 90–103.
- Myskovszky 1879 Myskovszky Viktor: *Bártfa középkori műemlékei*. Bp., 1879.
- Nägler 1979 Nägler, Thomas: *Die Ansiedlung der Siebenbürger Sachsen*. Bukarest, 1979.
- Népek nagy nevelője 1981 *Népek nagy nevelője ... Szent Benedeknek, Európa védőszentjének emlékezete*. Közzéteszi Szennay András. Bp., 1981.
- Neumüllers-Klauser 1970 Neumüllers-Klauser, Renate: *Die Inschriften der Stadt und des Landkreises Heidelberg*. DI 12. Stuttgart, 1970.
- Neumüllers-Klauser 1977 Neumüllers-Klauser, Renate: *Die Inschriften des Rhein-Neckar Kreises (II)*. DI 16. München, 1977.
- Neumüllers-Klauser 1983 Neumüllers-Klauser, Renate: *Die Inschriften des Enzkreises bis 1650*. DI 22. München, 1983.
- Névkönyv az Erdélyi Ev. Ref. Anyaszentegyház számára ... Kolozsvár ...
- Niedermaier 1969 Niedermaier, Paul: *Biserica cetate din Ighişul Nou*. Studii și comunicări. Muzeul Brukenthal. 14 (1969). 185–224.
- Niemann 1997 Niemann, Hartwig: *Das Liturgische Läuten*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 18–30.

- Nikolajević 1978 Nikolajević, Ivanka: *Depotfund bronzener Kunstgegenstände aus Rakovac – ein Beispiel des Exports byzantinischer Kunst*. In: *Byzantinischer Kunstexport*. Hrsg. Heinrich L. Nickel. Halle, 1978. 218–231.
- Nistor 1971 Nistor, Nicolae: *Wirtschaftsbeziehungen zwischen Südsiebenbürgen und der Walachei während des 15–17. Jahrhunderts*. Forschungen zur Volks- und Landeskunde 14 (1971). 2. 43–50.
- Nistor 1983 Nistor, Minerva: *Producția și negoțul cu feronerie, arme de foc, clopote și mojarie ale Brașovului în secolele XV–XVIII*. Cumidava 13 (1983). 2. 65–103.
- Nordström 1984 Nordström, F.: *Medieval Baptismal Fonts. An Iconographical Study*. Umeå, 1984.
- Nussbächer 1969 Nussbächer, Gernot: *Documente și știri documentare privind meșteșugurile din Șighișoara în secolul al XV-lea*. Studii și comunicări. Muzeul Brukenthal. 14 (1969). 225–242.
- Nussbächer 1974 Nussbächer, Gernot: *Documente și știri documentare privind meșteșugurile din Șighișoara între 1501–1520*. In: *Sub semnul lui Clio*. Omagiu acad. prof. Ștefan Pascu. Cluj, 1974. 212–222.
- Olahus 1938 Olahus, Nicolaus: *Hungaria–Athila*. Ed. Colomannus Eperjessy et Ladislaus Juhász. Bp., 1938.
- Olteanu 1985 Olteanu, Stefan: *Le plomb dans le bâtiment en Roumanie au Moyen Age*. In: *Pierre et métal dans le bâtiment au Moyen Age*. Ed. Odette Chapelot, Paul Benoit. Paris, 1985. 331–337.
- Olvasókönyv 1997 *A középkori művészet történetének olvasókönyve. XI–XV. század*. Összeállította Marosi Ernő. Bp., 1997.
- OMvH Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Bp.
- Oprescu 1956 Oprescu, Gheorghe: *Bisericile cetăți ale sașilor din Ardeal*. București, 1956.
- Orbán I–VI Orbán Balázs: *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból*. I–VI. Pest 1868–Bp., 1873.
- Orbán 1888 Orbán Balázs: *Dézs városa régi emlékei*. ArchÉrt 8 (1888). 332–336.
- Orbán 1889 Orbán Balázs: *Torda város és környéke*. Bp., 1889.
- Orbán 1943 Orbán János: *Székelykeresztúr története*. Kolozsvár, 1943.
- Orbán 1971 Orbán Balázs: *Székelyföld képekben*. Bukarest, 1971.
- Orbók 1858 Orbók Ferenc: *Várfalvai vár és templom*. VU, 1858. 249–250.
- OrdAgr *Liber Ordinarius Agriensis (1509)*. Ed. Dobszay László. Bp., 2000.
- Ortvay 1874 Ortvay T[ivadar]: *Közlemények a magyar nemzeti múzeum érem- és régiség-osztályából*. II. *Magyar történelmi emlékérdékeségek*. ArchÉrt 8 (1874). 99–104.
- Ortvay 1900 Ortvay Tivadar: *Pozsony város története*. II/3. Pozsony, 1900.
- Otte 1854, 1868 Otte, Heinrich: *Handbuch der kirchlichen Kunst-Archäologie des deutschen Mittelalters*. 1. kiadás: Leipzig 1854; 4. kiadás: Leipzig, 1868.
- Otte 1884 Otte, Heinrich: *Glockenkunde*. Leipzig, 1884.
- Pajdussák 1907 Pajdussák Máté: *Iglói ércművesek a középkorban*. Igló, 1907.
- Pajdussák 1909 Pajdussák Máté: *Szepesvármegye középkori ércöntvényei és azok mesterei*. A Szepesmegyei Történelmi Társulat Évkönyve 12 (1909). 65–104.
- Pálóczi Horváth 1982 Pálóczi Horváth András: *Régészeti adatok a kunok viseletéhez*. ArchÉrt 109 (1982). 89–107.
- Pálóczi Horváth 1989 Pálóczi Horváth András: *Besenyők, kunok, jászok*. Bp., 1989.
- Pannonia Regia *Pannonia Regia. Művészet a Dunántúlon 1000–1541*. Szerk. Mikó Árpád, Takács Imre. Bp., 1994.
- Die Parler I–III *Die Parler*. Hrsg. Anton Legner. I–III. Köln, 1978.
- Pascu 1954 Pascu, Ștefan: *Meșteșugurile din Transilvania până în secolul al XVI-lea*. București, 1954.
- Pascu 1974 *Istoria Clujului*. Red. Ștefan Pascu. Cluj, 1974.

- Patay 1961 Patay Pál: *Évszázados harangok*. Bp., 1961.
- Patay 1967 Patay Pál: *Az Érmelléki Tractus harangjai 1825 körül*. A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1966–1967. 305–317.
- Patay 1977 Patay Pál: *Régi harangok*. Bp., 1977.
- Patay 1978 Patay Pál: *A Magyar Nemzeti Múzeum haranggyűjteménye*. I: *Folia Historica* 5 (1977). 43–77; II: *Uo.* 6 (1978). 39–51.
- Patay 1989 Patay Pál: *Corpus campanarum antiquarum Hungariae. Magyarország régi harangjai és harangöntői 1711 előtt*. Bp., 1989.
- Patay 1990 Patay, Pál: *Zwei Glocken aus den ersten Jahrhunderten des Christentums in Ungarn*. *Jahrbuch für Glockenkunde* 1–2 (1989–1990). 9–12.
- Patay 2000 Patay Pál: *A magyarországi harangok új- és legújabbkori története*. In: *Déli harangszó*. Szerk. Visy Zsolt. Bp., 2000. 85–107.
- Patay–Módy 1996 Patay Pál–Módy György: *A herpályi monostor XII. század végi harangja*. A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1995–1996. 159–164.
- Paulinyi 1933 Paulinyi Oszkár: *A középkori magyar réztermelés gazdasági jelentősége*. In: *Emlékkönyv Károlyi Árpád születése nyolcvanadik fordulójának ünnepére*. Bp., 1933. 402–439.
- Pekár 1905 Pekár Károly: *Gaál Konrád, híres iglói harangöntő mester*. *Művészet* 4 (1905). 415.
- Pekár 1911 Petri Pekár Károly: *János harangöntő mester Iglón 1426-ban*. *ArchÉrt* 31 (1911). 287.
- Peter 1986 Peter, Claus: *Die Glocken des Meisters Gherardus de Wou*. In: *Frankfurter Glockenbuch*. Hrsg. Konrad Bund. Frankfurt am Main, 1986. 355–405.
- Peter 1997 Peter, Claus: *Die musikalischen und gußtechnischen Entwicklungsstufen der Glocke*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 95–112.
- Peter–Bund 1997 Peter, Claus–Bund, Konrad: *Der Dom zu Halberstadt. Geläuteinventarisierung und Quellenstudium*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 324–353.
- Péterfy 1741 Péterfy, Carolus: *Sacra concilia Ecclesiae Romano-catholicae in Regno Hungariae celebrata ab anno Christi MXVI. usque ad annum MDCCXV*. Posonii, 1741.
- Petráš 1992 Petráš, Zostavil Milan: *Corpus campanarum Slovaciae*. I. Trnava, 1992.
- Petri I–VI Petri Mór: *Szilágy vármegye monographiája*. I–VI. Bp., 1901–1904.
- Philippi 1880 Philippi, Friedrich: *Erinnerungen an die General-Kirchenvisitation im Burzenlande im Jahre 1879*. Kronstadt, 1880.
- Philippi 1986 Philippi, Maja: *Die Bürger von Kronstadt im 14. und 15. Jahrhundert*. Bukarest, 1986.
- Pieper 1959 Pieper, P.: *Die silbernen St. Georgsfiguren aus Elbing*. In: *Festschrift für Erich Meyer zum sechzigsten Geburtstag*. Hamburg, 1959. 93–105.
- Pietrusińska 1960 Pietrusińska, Maria: *Protogotycka chrzcielnica brązowa w Legnicy*. *Biuletyn Historii Sztuki* 22 (1960). 3–34.
- PL *Patrologia Latina*. Ed. J.-P. Migne. 1–217. Paris, 1878–1890.
- Plöchl 1955 Plöchl, Willibald M.: *Geschichte des Kirchenrechts. II. Das Kirchenrecht der abendländischen Christenheit 1055 bis 1577*. München, 1955.
- Poettgen 1990 Poettgen, Jörg: *Kölner Glockengießer in Hessen. Künstlerwanderungen im Spätmittelalter am Beispiel der Kölner Meister Johann Bruwiler, Teil van Keppel und Tilman von Hachenburg*. *Jahrbuch für Glockenkunde* 1–2 (1989–1990). 13–36.
- Poettgen 1996 Poettgen, Jörg: *Europäische Pilgerzeichenforschung. Die Zentrale Pilgerzeichenkartei (PZK) Kurt Kösters (†1986) in Nürnberg und der Forschungsstand nach 1986*. *Jahrbuch für Glockenkunde* 7–8 (1995–1996). 195–206.

- Poettgen 1997 Poettgen, Jörg: *Glocken der Spätgotik. Werkstätten von 1380 bis 1550*. Köln, 1997.
- Poettgen 1998 Poettgen, Jörg: *Kryptogramme und Pilgerzeichen auf spätmittelalterlichen Glocken*. Jahrbuch für Glockenkunde 9–10 (1997–1998). 81–98.
- Poettgen 2000 Poettgen, Jörg: *Zur Theologie früherer Glockeninschriften am Beispiel deutscher Glocken des 12. und 13. Jahrhunderts*. Jahrbuch für Glockenkunde 11–12 (1999–2000). 69–80.
- Pohl 1982 Pohl, Artúr: *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters. 1300–1540*. Bp.–Graz, 1982.
- Pope-Hennessy 1965 Pope-Hennessy, John: *Renaissance Bronzes from the Samuel H. Kress Collection*. London, 1965.
- Posse I–II Posse, Otto: *Die Siegel der Deutschen Kaiser und Könige von 751 bis 1806*. I. 751–1347. II. 1347–1493. Dresden, 1909–1910.
- Pósta 1902 Pósta Béla: *Mátyáskori emlékek az „Erdélyi Múzeum-Egylet” Érem- és Régiségtárában*. In: *Mátyás király emlékkönyv kolozsvári szobrának leleplezése alkalmára*. Szerk. Márki Sándor. Bp., 1902. 280–301.
- Pray 1805 Pray, Georgius: *Syntagma historicum de sigillis regum, et reginarum Hungariae pluribusque aliis*. Buda, 1805.
- Prodan–Goldenberg 1964 Prodan, David–Goldenberg, Samuil: *Inventarele din 1553 și 1556 ale minelor și monetăriei din Baia Mare*. Anuarul Institutului de Istorie Cluj 7 (1964). 117–145.
- Pudelko 1932 Pudelko, Georg: *Romanische Taufsteine*. Berlin, 1932.
- Pulszky 1879 Pulszky Károly: *Iparművészeti jegyzetek. I. A magyar történelmi társulat 1879-iki erdélyi kirándulása alkalmából*. ArchÉrt 13 (1879). 259–274.
- Quaedvlieg 1962 Quaedvlieg, G. M. I.: *Klokken en klokkenspelen te Maastricht*. In: *Miscellanea Trajectensia*. Maastricht, 1962. 363–376.
- RAC XI *Reallexikon für Antike und Christentum*. Hrsg. Theodor Klauser. XI. Stuttgart, 1979.
- Radó I Radó, Polycarpus: *Enchiridon liturgicum*. I. Romae–Friburgi Brisg.–Barcinone, 1966.
- Râmneanțu 1966 Râmneanțu, Petru: *Două clopote din secolul al XV-lea sau al XVI-lea din Gaiu Mic*. Mitropolia Banatului 16 (1966). 58–64.
- Rechnungen Hermannstadt *Quellen zur Geschichte Siebenbürgens aus sächsischen Archiven. I. Rechnungen aus dem Archiv der Stadt Hermannstadt und der sächsischen Nation*. Hermannstadt, 1880.
- Rechnungen Kronstadt I–III *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen. Rechnungen*. I–III. Kronstadt, 1886–1896.
- Reinerth 1956 Reinerth, Karl: *Die Reformation der siebenbürgisch-sächsischen Kirche*. Gütersloh, 1956.
- Reinhard 1978 Reinhard, Dorn: *Mittelalterliche Kirchen in Braunschweig*. Hameln, 1978.
- Reinhardt 1952 Reinhardt, Hans: *Der St. Galler Klosterplan*. St. Gallen, 1952.
- Reissenberger 1883 Reissenberger Lajos–Henszlmann Imre: *A nagyszombati és a székesfehérvári régi templom*. Bp., 1883.
- Reissenberger 1884 Reissenberger, Ludwig: *Die evangelische Pfarrkirche A. B. in Hermannstadt*. Hermannstadt, 1884.
- Reissenberger 1885 Reissenberger, L[u]dwig: *Siebenbürgisch-deutsche Bildhauer, Goldschmiede und Siegelstecher*. KVsL 8 (1885). 134–135.
- Reissenberger 1894 Reissenberger, Ludwig: *Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen*. Wien, 1894.
- Reizner 1891 Reizner János: *Szeged-vidéki puszta-templomok és a kereseti barang*. ArchÉrt 11 (1891). 166–167.

- Reudenbach 1984 Reudenbach, Bruno: *Das Taufbecken des Reiner von Huy in Lüttich*. Wiesbaden, 1984.
- Rómer 1862 Rómer Flóris: *Elkésett régészeti levelek Ipolyi Arnoldhoz*. II. VU 9 (1862). 20. sz. 234–236.
- Rómer 1862a Rómer Flóris: *Néhány bizalmas szó a magyar harangtudomány érdekében (Magyarország papjaihoz, néptanítóiboz és harangöntőibez)*. VU 9 (1862). 47. sz. 561; *Idők Tanúja*, 1862. november 15.; *Religio*, 1862. november 26.; *Tanodai Lapok*, 1862. december 4.; *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap*, 1863. április 21.; szlovákul: *Peštbudínske Vedomosti*, 1862. december 2.
- Rómer 1863 Rómer Flóris: *Középkori keresztelő medencék*. ArchKözl 3 (1863). 129–138.
- Rómer 1863a Rómer Flóris: *Nyílt levélre nyílt válasz*. *Idők Tanúja* 4 (1863). február 23.
- Rómer 1864 Rómer [Flóris]: *Régészeti eszmecsere*. II. VU 12 (1864). 2. sz. 21–22.
- Rómer 1865 Rómer Flóris: *Ultimátum a honi harangisme ügyében*. VU 12 (1865). 9. sz. 103.
- Rómer 1865a Rómer [Flóris]: *Ismét néhány szó a régi harangok ügyében*. VU 12 (1865). 50. sz. 634.
- Rómer 1868 Rómer Flóris: *Archaeologiai levelek*. VII. ArchÉrt 1 (1868). 114.
- Rómer 1869 R[ómer Flóris]: *Utasítás a köveken, harangokon előforduló írások, dombor- vagy homorúmúvek lepacskolására*. ArchÉrt 1 (1869). 127.
- Rómer 1871 R[ómer] Fl[óris]: *Régi harangjaink és keresztelő kútjaink ismertetéséhez*. ArchÉrt 5 (1871). 173–178.
- Roth 1907 Roth, Victor: *Über heimische Taufbecken*. KVsl 30/1907. 105–107.
- Roth 1908 Roth, Victor: *Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen*. Strassburg, 1908.
- Roth 1912 Roth Viktor: *Az almakeréki templom és műkincsei*. Dolgozatok (Kolozsvár) 3 (1912). 128–184.
- Roth 1913 Roth Viktor: *Régi keresztelő medenczék Erdélyben*. ArchÉrt 33/1913. 1–20.
- Roth 1914 Roth, Victor: *Beiträge zur Kunstgeschichte Siebenbürgens*. Strassburg, 1914.
- Roth I–II Roth, Erich: *Die Reformation in Siebenbürgen*. I–II. Köln–Graz, 1962–1964.
- Römer 1912 Römer, C.: *Aus Vergangenheit und Gegenwart der Gemeinde Meschen*. Mediasch, 1912.
- Rösler 1912 Rösler, Rudolf: *Beitrag zur Geschichte des Zunftwesens. Älteres Zunftwesen in Hermannstadt bis zum Jahre 1526*. Hermannstadt, 1912.
- Rusu 1995 Rusu, Adrian Andrei: *Sticlăria medievală din Transilvania*. Ephemericis Napocensis 5 (1995). 301–330.
- Ruttkay 1979 Ruttkay, Alexander: *Stredoveké umelecké remeslo*. Bratislava, 1979.
- Ruttkay 1989 Ruttkay, Alexander: *Prvky gotickej módy v odeve a ozdobách dedinského obyvateľstva na území Slovenska*. Archaeologia Historica 14 (1989). 355–378.
- Rydbeck 1957 Rydbeck, Monica: *Ett pilgrimsmärke från Alvastra och Gutenbergs „Aachener Heiltumsspiegel“*. Fornvännen 52 (1957). 294–304.
- Sachs 1982 Sachs, Hannelore: *Die Bronzetaufe der Marienkirche zu Frankfurt/O.* In: *Metallkunst von der Spätantike bis zum ausgehenden Mittelalter*. Hrsg. Arne Effenberger. Berlin, 1982. 185–196.
- Šafarik–Šulman 1954 Šafarik, Olga–Šulman, Mirko: *Hinga*. Novi Sad, 1954.
- Salzer 1881 Salzer, Johann Michael: *Der königl. freie Markt Birtbäl in Siebenbürgen*. Wien, 1881.
- Sass 1935 Sass Kálmán: *Tileagd (Mezőtelegd) története, különös tekintettel egyházaira*. Oradea, 1935.
- Scalini 1988 Scalini, Mario: *L'arte italiana del bronzo 1000–1700*. Busto Arsizio, 1988.

- Schad 1986   Schad, Carl-Rainer: *Werkstoffeinflüsse auf die Klangeigenschaften von Glocken*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Hrsg. Kurt Kramer. I. Karlsruhe, 1986. 148–157.
- Schaefer 1963   Schaefer, Leo: *Der Gründungsbau der Stiftkirche St. Martin in Zyfflich*. Essen, 1963.
- SchemMV 1896   *Schematismus historicus venerabilis cleri dioecesis Magno-Varadiensis latinorum pro anno Domini et millenari MDCCCXCVI*. Nagyvárad, 1896.
- Scheven 1975   Scheven, Friedrich: *Mittelalterliche Taufen in Mecklenburg*. Bremen, 1975.
- Schilling 1988   Schilling, Margarete: *Glocken. Gestalt, Klang und Zier*. Dresden, 1988.
- Schlechtriem 1970   Schlechtriem, Gert: *Bronzeguß im Mittelalter nach einem Fund in der Kirche von Cappel, Kreis Wesermünde*. In: *Marschenrat zur Förderung der Forschung im Küstengebiet der Nordsee. 20 Jahre Marschenrat 1950–1970*. Wilhelmshaven, 1970. 40–44.
- Schneider 1988   Schneider, Albert: *Bei meinem Klang gedenk des Volks, heilige Maria. Über die Marienglocke der Landauer Stiftkirche und ihren Meister Thomas*. Pfälzer Heimat 39 (1988). 4–11.
- Schnütgen 1910   Schnütgen, Alexander: *Spätgotisches Tonmedaillon als Andachtsbildchen*. Zeitschrift für christliche Kunst 23 (1910). 10. 313–314.
- Schubart 1896   Schubart, Friedrich Winfrid: *Die Glocken im Herzogtum Anhalt*. Dessau, 1896.
- Schulcz 1869   Schulcz Ferenc építész jelentése erdélyi útjáról. ArchÉrt 2 (1869). 157–162, 177–182.
- Schüller 1910   Schüller, G. A.: *Gottesdienstliche Geräte und Gewänder einer sächsischen Landgemeinde vor und nach der Reformation*. KVvL 33 (1910). 71–76.
- Seewald 1853   Seewald, Martin: *Beschreibung der großen Feuersbrunst in Kronstadt 1689*. AVsL N.F. 1 (1853). 118–127.
- Seiwert 1874   Seiwert, Gustav: *Das älteste Hermannstädter Kirchenbuch*. AVsL 11 (1874). 323–410.
- Seiwert 1874a   Seiwert, Gustav: *Zwei Rechnungsfragmente*. AVsL N.F. 11 (1874). 411–441.
- Selmečzi 1992   Selmečzi László: *A négyszállási I. számú jáász temető*. Bp., 1992.
- Seraphin 1907   Seraphin, Friedrich Wilhelm: *Das Taufbecken in der Kronstädter evangelischen Stadtpfarrkirche und sein Stifter Magister Johannes Reudel*. AVsL 34 (1907). 154–189.
- Sigerus 1930   Sigerus, Emil: *Chronik der Stadt Hermannstadt 1100–1929*. Hermannstadt, 1930.
- Siklósi 1990   Siklósi Gyula: *Sasos medalion a székesfehérvári Szent Péter utcából*. Alba Regia 24 (1990). 137–139.
- Smits van
Waesberghe 1951   Smits van Waesberghe, Joseph: *Cymbala*. Rome, 1951.
- Sóador 1980   Sóador Alajos: *Rómer Flóris úti jegyzetkönyvei*. Bp., 1980.
- Soltek 1987   Soltek, S. E.: *Der Freckenborster Taufstein*. Bonn, 1987.
- Solymosi 1994   Solymosi László: *Harangozók és Harangozó nevű települések a középkori Magyarországon*. Századok 128 (1994). 2. 335–351.
- Spiegel der Seligkeit   *Spiegel der Seligkeit. Privates Bild und Frömmigkeit im Spätmittelalter*. Hrsg. G. Ulrich Großmann. Nürnberg, 2000.
- Spiritza 1972   Spiritza, Juraj: *Spíšské zvony*. Bratislava, 1972.
- Spiritza–Učnicková
1972   Spiritza, Juraj–Učnicková, Danuta: *Spíšské gotické krstiteľnice z tvorivého okruhu Konráda Gaala*. Zborník Slovenského Národného Múzea 66 (1972). 35–99.
- Spiritza–Borodáč
1975   Spiritza, Juraj–Borodáč, Ladislav: *Podoby starého Spiša*. Bratislava, 1975.
- SRH I–II   *Scriptores rerum Hungaricarum*. Ed. Emericus Szentpétery. I–II. Bp., 1937–1938.

- Ștefan et al. 1967 Ștefan, Gheorghe et al.: *Dinogetia*. I. București, 1967.
- Steingraber 1959 Steingraber, E.: *Ein Frauengürtel aus dem frühen 14. Jahrhundert*. Kunstchronik 4 (1959). 89–91.
- Stoide 1971 Stoide, A. *Constantin: Despre clopote și clopotari în țările române sec. XIV–XIX*. Glasul Bisericii 30 (1971). 7–8. sz. 705–728; 9–10. sz. 887–911.
- Storno 1869 Storno Ferenc jelentése erdélyi archaeologiai utjáról. II. ArchÉrt 2 (1869). 21–23.
- Șerban 1972 Șerban, Ioan: *Considerații în legătură cu biserica reformată din Cetatea de Baltă*. Apulum 10 (1972). 275–290.
- Szabó 1883 Szabó Károly: *Kolozsvár város 1496-diki számadása*. Történelmi Tár, 1883. 571–584.
- Szabó 1938 Szabó Kálmán: *Az alföldi magyar nép művelődéstörténeti emlékei*. Bp., 1938.
- Szabó 1971 Szabó János György: *Gótikus pártávek a kishánai vár temetőjéből*. Az Egri Múzeum Évkönyve 8–9 (1970–1971). 57–90.
- Szádeczky 1889 Szádeczky Lajos: *Nagybánya régi iparáról és czébeiről*. Századok 23 (1889). 673–700.
- Szádeczky 1897 Szádeczky Lajos: *A küüllővári sírleletek és régiségek*. Erdélyi Múzeum 14 (1897). 293–309.
- Szalárdi 1980 Szalárdi János *Síralmas magyar krónikája*. Kiad. Szakály Ferenc. Bp., 1980.
- P. Szathmáry 1867 P. Szathmáry Károly: *A nagyenyedi egyházkerítés*. ArchKözl 7 (1867). 43–53.
- P. Szathmáry 1868 P. Szathmáry Károly: *A gyulafehérvári-nagyenyedi Bethlen-főtanoda története*. Nagy-Enyed, 1868.
- SzDMon Kádár József: *Szolnok-Dobokavármegye monographiája*. I–VII. Deés, 1900–1905.
- Szendrei 1903 Szendrei János: *Régi övek a M. N. Múzeumban*. ArchÉrt 23 (1903). 1–11.
- SzOkI I–VIII Székely Oklevéltár. I–VIII. Kolozsvár 1872–Bp., 1934.
- Szongott 1901 Szongott Kristóf: *Szamosújvár szab. kir. város monográfiája*. I–IV. Szamosújvár, 1901–1903.
- Szőke 1998 Szőke Béla Miklós: *A korai középkor hagyatéka a Dunántúlon*. Ars Hungarica 1998. 2. 257–319.
- Szöts 1898 Szöts Sándor: *A dévai ref. templom és régiségei*. A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat kilencedik évkönyve az 1896–98. évekről. Déva, 1898. 67–82.
- Szűcs 1981 Szűcs Jenő: *Miért szól délben a harang?* História 3 (1981). 4. 13–15.
- Takács 1988 Takács Imre: *Esztergomi síremléktöredékek a 13. századból*. Ars Hungarica 16 (1988). 2. 121–132.
- Teke 1979 Teke Zsuzsa: *Velencei–magyar kereskedelmi kapcsolatok a XIII–XV. században*. Bp., 1979.
- Téglás 1902 Téglás Gábor: *Hunyadvármegyei kalauz*. Kolozsvár, 1902.
- Téglás 1897 Téglás Gábor: *A nagybányai kerület bányatörténetéből*. Századok, 31 (1897). 344.
- Teleky 1941 Teleky Mihály, Dálnoky: *A tordaszentlászlói református egyházközség története*. Aiud–Nagyenyed, 1941.
- Teuchert 1986 Teuchert, Wolfgang: *Taufen in Schleswig-Holstein*. Heide in Holstein, 1986.
- Teutsch 1859 Teutsch, Georg Daniel: *Zur Geschichte von Bistritz*. AVsL 4 (1859). 2. 255–294.
- Teutsch 1865 Teutsch, Georg Daniel: *Abriß der Geschichte Siebenbürgens*. Kronstadt 1865. (2. kiadás)
- Teutsch 1872 Teutsch, S. [recte: Georg] D[aniel]: *Észrevételek az erdélyi régiségek közlésére*. ArchÉrt 6 (1872). 50–51.
- Teutsch 1876 Teutsch, Friedrich: *Zur Geschichte von Reps*. AVsL 13 (1876). 155–199.
- Teutsch 1881 Teutsch, Georg Daniel: *Nachträge zur ältern siebenbürgischen Glockenkunde*. I–II. KVsl 4 (1881). 27–28, 139–140.
- Teutsch 1883 Teutsch, Friedrich: *Siebenbürgisch-deutsche Altertümer*. KVsl 6 (1883). 17–19.

- Teutsch 1921 Teutsch, Friedrich: *Geschichte der ev. Kirche in Siebenbürgen*. I. Hermannstadt, 1921.
- Teutsch 1925 Teutsch, Georg Daniel: *Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das sächsische Volk*. I. Hrsg. Friedrich Teutsch. Hermannstadt, 1925. (4. kiadás)
- Teutsch I–II Teutsch, Friedrich: *Geschichte der ev. Kirche in Siebenbürgen*. I–II. Hermannstadt, 1921–1922.
- Thaly 1869 T[haly] K[álmán]: *Régi báz- és harangfeliratok*. Századok 3 (1869). 269–270.
- Theil 1878 Theil, Rudolf: *Zur ältern siebenbürgischen Glockenkunde*. KVSL 1 (1878). 44–45.
- Theobald 1933 Theobald, W.: *Technik des Kunsthandwerks im 10. Jahrhundert. Des Theophilus Presbyter Diversarum Artium Schemata*. Berlin, 1933.
- Theophilus 1874 Theophilus Presbyter: *Schemata diversarum artium*. Revidierter Text, Übersetzung und Appendix von Albert Ilg. Wien, 1874.
- Theophilus 1986 Theophilus Presbyter: *A különféle művességekről*. Ford., bev. és jegyz. Takács Vilmos. Bp., 1986.
- Thurm 1976 Thurm, Sigrid: *Schaffhausen als Glockengießstadt*. Zeitschrift für Schweizerische Archäologie und Kunstgeschichte 33 (1976). 112–118.
- Thurm 1980 Thurm, Sigrid: *Lotbringische und elsässische Wandergießer in Südwestdeutschland in der Zeit von 1460–1560*. Kunstspiegel 2 (1980). 111–122.
- Thurm 1990 Sigrid Thurm: *Die ersten vier Bände des Deutschen Glockenatlas*. Jahrbuch für Glockenkunde 1–2 (1989–1990). 111–122.
- Tkalčić I–II *Monumenta historica episcopatus Zagrabienensis*. Ed. Joannes Bapt. Tkalčić. I–II. Zagrabiae, 1873–1874.
- Tonk 1979 Tonk Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban*. Bukarest, 1979.
- H. Tóth 1972 H. Tóth Elvira: *A keletkezési korszakok fémtárgyainak ötvöstechnikai vizsgálata*. Cumania 1 (1972). 215–223.
- Török 2000 Török József: *A harangok szerepe a latin rítusú liturgiában*. In: *Déli harangszó*. Szerk. Visy Zsolt. Bp., 2000. 109–127.
- Trogmayer 1992 Trogmayer Ottó: *Jó emlékezetű Márk püspök*. Műemlékvédelem 36 (1992). 3. 145–6.
- Türk 1991 Türk, Michael: *Zeiden*. Hrsg. Peter Hedwig. Erlangen, 1991.
- Tylecote 1987 Tylecote, R. F.: *The early history of metallurgy in Europe*. London–New York, 1987.
- Tylecote 1991 Tylecote, R. F.: *Early copper base alloys; natural or man-made?* In: *Mohen–Éluère 1991*. 213–221.
- Tynell 1913 Tynell, L.: *Skanes medeltida dopfuntar*. Stockholm, 1913.
- Ub *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. I–VII. Hermannstadt 1937–București, 1991.
- Uldall 1906 Uldall, F.: *Danmarks middelalderlige Kirkeklokker*. København, 1906.
- Vaday 1989 Vaday, Andrea: *Die sarmatischen Denkmäler des Komitats Szolnok*. Antaeus. Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae 17–18 (1988–1989) 7–290.
- Vályi 1997 Vályi Katalin: *Árpád-kori harangöntő gödör és bronzolvasztó kemencék a szeri monostor udvarán*. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 3 (1997). 381–414.
- Vályi 1999 Vályi, Katalin: *Glockengußanlage und Bronzeschmelzöfen im Hof des Klosters von Szer vom Anfang des 13. Jahrhunderts*. ComArchHung, 1999. 143–170.
- Van Loon-Van de Moosdijk 1995 Van Loon-Van de Moosdijk, E.: *Pelgrimsinsignes op middeleeuwse Luidklokken*. Berichten uit het Nationaal Beiaardmuseum 12 (1995). 11–18.
- Várady 1994 Várady Zoltán: *A dunántúli középkori kőfeliratok epigráfiai vizsgálata*. Kandidátusi értekezés. 1994.
- Várady 1999 Várady Zoltán: *Gótikus minuscula feliratok a Dunántúlon*. Szekszárd, 1999.

- Varga 1983 Varga, Lívia: *Neudeutung der Bistritzer Grabplatte*. In: *Beiträge zur siebenbürgischen Kunstgeschichte und Denkmalpflege*. Hrsg. Christoph Machat. München, 1983. 70–77.
- VarReg Karácsonyi János–Borovszky Samu: *Az időrendbe szedett váradi tüzesvaspróbalajstrom az 1550-iki kiadás hű másával együtt*. Bp., 1903.
- Vattai 1953 Vattai Erzsébet: *Néhány adat az ötvösmesterség és szerszámok történetéhez (XI–XIX. sz.)*. ArchÉrt 80 (1953). 151–158.
- Váczy 1867 Váczy József: *Az élesdi ref. egyház története*. Sárospataki Füzetek 11 (1867). 567–571.
- Váradí kőtöredékek Váradi kőtöredékek. Szerk. Kerny Terézia. Bp., 1989.
- Vătăşianu 1943 Vătăşianu, Virgil: *Reliefurile bizantine de pe cristelniţa lui Leonhardus*. In: *Omăgiu lui Ioan Lupuş la împlinirea vârstei de 60 de ani, august 1940*. Bucureşti, 1943. 861–867.
- Vătăşianu 1959 Vătăşianu, Virgil: *Istoria artei feudale în Ţările Române*. I. Bucureşti, 1959.
- Verdier 1980 Verdier, Philippe: *Le couronnement de la Vierge*. Montréal, 1980.
- Veró 1984 Veró Mária: *Adatok a magyarországi bronzművéség történetéhez. Későközépkori keresztelőkutak a Szepességben és Sárosban*. Szakdolgozat az ELTE BTK Művészettörténeti Tanszékén. Bp., 1984.
- Veszely 1860 Veszely Károly: *Erdélyi egyháztörténelmi adatok*. I. Kolozsvár, 1860.
- Veszely 1863 Veszely Károly: *Nyíltlevel*. Idők Tanúja 4 (1863). január 3.
- Veszprémy 1996 Veszprémy László: *A pannonhalmi bencés apátság könyvei a 11. század végi összeírás alapján*. In: *Mons Sacer 996–1996*. I. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma, 1996. 327–332.
- Vlachovič 1964 Vlachovič, Josef: *Slovenská med v XVI. a XVII. storoci*. Bratislava, 1964.
- Vlachovič 1971 Vlachovič, Josef: *Produktion und Handel mit ungarischem Kupfer im XVI. und im ersten Viertel des XVII. Jahrhunderts*. Köln–Wien, 1971.
- Vlachovič 1977 Vlachovič, Josef: *Die Kupfererzeugung und der Kupferhandel in der Slowakei vom Ende des XV. bis zur Mitte des XVII. Jahrhunderts*. Köln–Wien, 1977.
- Voinescu 1956 Voinescu, Theodora: *Din legăturile artistice ale Ţării Româneşti cu Transilvania*. Studii şi cercetări de istoria artei 3 (1956). 1–2. 75–97.
- VU *Vasárnapi Ujság*, Bp.
- Wagner 1976 *Quellen zur Geschichte der Siebenbürger Sachsen 1191–1975*. Hrsg. Ernst Wagner. Köln–Wien, 1976.
- Wagner 1997 Wagner, Gerhard: *Die Glocke in Musikgeschichte und Akustik*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 45–61.
- Wallfahrt 1984 *Wallfahrt kennt keine Grenzen*. Hrsg. L. Kriss, Rettenbeck, G. Möhler. München–Zürich, 1984.
- Walter 1913 Walter, Karl: *Glockenkunde*. Regensburg–Rom, 1913.
- Wanke 1997 Wanke, Joachim: *Die Glocke in Religion und Gesellschaft*. In: *Glocken in Geschichte und Gegenwart*. Bd. 2. Bearbeitet von Kurt Kramer. Karlsruhe, 1997. 11–17.
- Weiler 1977 Weiler, Hanno: *Kölner Dom. Medaillen*. I. Krefeld–Hüls, 1977.
- Weissenbäck–Pfundner 1961 Weissenbäck, Andreas–Pfundner, Josef: *Tönendes Erz. Die abendländische Glocke als Toninstrument und die historischen Glocken in Österreich*. Graz–Köln, 1961.
- Wenrich 1874 Wenrich, Wilhelm: *Ueber die Hermannstädter Nachtschloche*. Hermannstädter Zeitung, vereinigt mit dem Siebenbürgen Boten, 1874.
- Wenrich 1889 Wenrich, Wilhelm: *Künstlernamen aus siebenbürgisch-sächsischer Vergangenheit*. AVsL 22 (1889). 42–78.
- Wenzel 1880 Wenzel Gusztáv: *Magyarország bányászatának kritikai története*. Bp., 1880.

- Wenzel I–XII *Árpád-kori új okmánytár. Közzé teszi Wenzel Gusztáv. I–XII. Pest, Bp., 1860–1874.*
- Werner I–III Werner, Otto: *Analysen mittelalterlicher Bronzen und Messinge. I. Archäologie und Naturwissenschaften 1 (1977). 144–220; II–III. uo. 2 (1981). 106–170.*
- Wetzer-Welte *Wetzer und Welte's Kirchenlexikon. I–XII. Freiburg/Br., 1882–1903.*
- Wiesner 1941 Wiesner, Joseph: *Aus der Frühzeit der Glocke. Archiv für Religionswissenschaft 37 (1941). 46–51.*
- Williams 1985 Williams, V. Edward: *The bells of Russia. History and technology. Princeton, 1985.*
- Wilm 1929 Wilm, Hubert: *Gotische Tonplastik in Deutschland. Augsburg, 1929.*
- Wittstock 1859 Wittstock, Heinrich: *Nösner Zustände unter Wladislaus II. und Ludwig II. 1490–1526. AVsL 4 (1859). 3. 1–102.*
- Wittstock 1857 Wittstock, Heinrich: *Historische Notizen über die evangelische Kirche in Bistritz. In: Aus Siebenbürgens Vorzeit und Gegenwart. Hrsg. Johann Karl Schuller. Hermannstadt, 1857. 16–23.*
- Woditska 1896 Woditska István: *A nagybányai kerület bányatörténetéből. Nagybánya, 1896.*
- Wortitsch 1885 Wortitsch, Theobald: *Das evangelische Kirchengebäude in Bistritz. Bistritz, 1885.*
- Zoványi 1921 Zoványi Jenő: *A reformáció Magyarországon 1565-ig. Bp., 1921.*
- Zsámbéky 1983 Zsámbéky Mónika: *14–15. századi magyarországi kincsleletek. MÉ 32 (1983). 105–128.*
- ZsOkI *Zsigmondkori oklevéltár. I–VI. Bp., 1951–1999.*

